

„Vláda nám nemôže dať nič bez toho, aby nám niečo iné zobrala.“

Henry Hazlitt

Obsah

Prvé prikázanie regulátora: nezakážeš
str. 2

Keď Šariš obchoduje s Liptovom
str. 2

Porovnanie
str. 3

Ako určiť cenu sociálnej služby?
str. 4

Zákazník je vždy ten zdanený
str. 4

Cena štátu, Výdavky štátu
str. 5

Srbi a Rumuni nám prácu nezoberú
str. 6

Plytvanie
str. 7

Autá musia byť rovnaké!
str. 8

Elektrina ako mobilný paušál
str. 8

Elektrický chaos
str. 9

INT: Prečo zachovať hotovosť
str. 11

Pro/Anti Market
str. 13

Editorial

Richard Ďurana

Trump, Brexit, Frexit (francúzsky exit), Italeave (taliansky exit, Taliani majú dokonca aj druhé pomenovanie, Quitaly), populizmus, nacionalizmus, protekcionizmus. Ochrana vnútorných hraníc nielen pred migrantmi, ale aj pracovnou silou z tretích krajín a pred tovarmi. Paralelné svety médií. Čo všetky tieto fenomény dneška spravia s Európou, či Slovenskom? Príďte sa pozrieť už tento piatok 28. apríla doobeda na konferenciu **Free Market Road Show**, ktorú pre vás pripravil INESS spolu s ďalšími partnermi. Využite príležitosť podiskutovať

s expertmi takého kalibru, ako je napr. prof. Robert Murphy z Texas Tech University v USA, prof. Cris Lingle z guatemalskej Universidad Francisco Marroquín, Jaroslav Naď zo slovenského SSPI či Juraj Karpiš z INESS. **Zoznam všetkých rečníkov ako aj formulár na prihlásenie** nájdete na adrese <http://iness.sk/fmrs/>

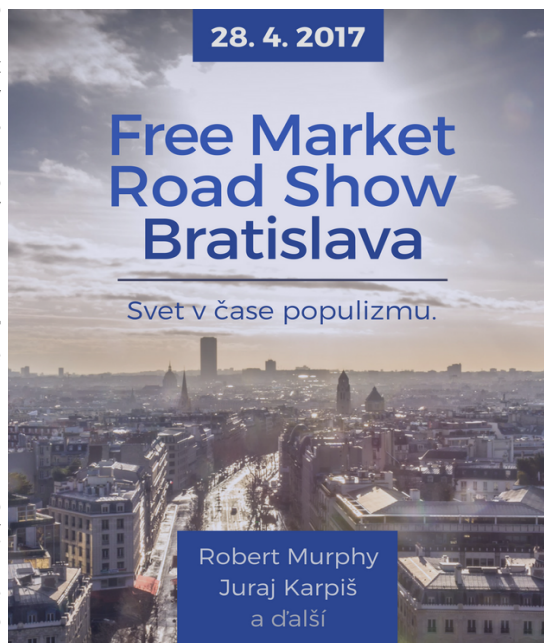
Tak trochu prehliadaným a politicky ignorovaným problémom verejného záujmu je oblasť sociálnych služieb. Možno je to tým, že zamestnanci tohto sektora nezorganizovali

na rozdiel od učiteľov či lekárov žiadny štrajk. Časovaná bomba však tiká, o čom svedčia poradovníky s viac ako 6000 čakateľmi a podfinancovaný systém, ktorý trpí mnohými nedostatkami. INESS v spolupráci s Nadáciou SOCIA tento mesiac predstavil publikáciu s názvom **Ako určiť cenu sociálnej služby?**, ktorá komplexne pojednáva o nastaveniach systému sociálnych služieb a tiež predstavuje návrhy riešení súčasného nelichotivého stavu. Zhrnutie k publikácii nájdete na strane 4.

Ďalšou publikáciou, ktorú sme predstavili v apríli, je **INESS na tému s názvom Prečo zachovať hotovosť?** Reagujeme ňou na súčasné „preteky“ o to, ktorej národnej ekonomike sa podarí ako prvej stať sa bezhotovostnou. V publikácii uvádzame dôvody, prečo to vôbec nie je dobrý nápad, a že hotovosť má v ekonomike významnú funkciu. Viac o publikácii sa dočítate na strane 11.

Na konci marca INESS zorganizoval diskusné fórum s názvom **Elektrický chaos**, ktoré bolo

prvým verejným podujatím v nervóznom sektore energetiky od pádu nekorunovaného princa regulácie energetického trhu Jána Holjenčíka. Hlavnou témou Elektrického chaosu bola **súčasnosť a budúcnosť regulácie v elektroenergetike** a naše pozvanie prijal aj minister hospodárstva Peter Žiga ako vôbec prvý minister niektorej z vlád Roberta Fica. Okrem neho v paneli vystúpili všetci dôležití aktéri na trhu s elektrinou. Viac o podujatí, na ktoré bol zvedavý celý energosektor, sa dočítate na strane 9.

Zdieľaná ekonomika zažíva neľahké časy, a to sa objavila vďaka internetovým platformám len pomerne nedávno. Niektoré služby vo viacerých krajinách regulátor buď z neschopnosti reagovať alebo pod tlakom záujmových skupín zakazuje. My v INESS dlhodobo poukazujeme na ekonomický aj spoločenský prínos tohto fenoménu, ktorý pomáha zapojiť doteraz spiaci kapitál a prepája jeho vlastníkov s ľuďmi, ktorí ho chcú využiť.

No zdieľaná ekonomika má aj ďalšiu nesmierne dôležitú charakteristiku: pomáha odhaľovať zlú a zastaralú štátnu reguláciu. V článku *Prvé prikázanie regulátora: nezakážeš* na strane 2 sa dozvieme ako.

Na záver ešte jedna pozvánka na tretie pokračovanie nového diskusného formátu INESS s názvom **Ekonomické reči**, tentokrát s podtitulom **Všetko o peniazoch**. V stredu 3. mája večer príďte v neformálnej atmosfére pri pive podiskutovať s Jurajom Karpišom z INESS o problémoch (prekoná som nutkanie napísať nudné slovo problematika) súčasných peňazí a finančného systému.

V každom čísle Market Finesse nájdete články na najrôznejšie témy, a ani toto číslo nie je výnimkou. Prajem vám inšpiratívne čítanie!

Richard Ďurana

Prvé prikázanie regulátora: nezakážeš

Róbert Chovanculiak

Nie všetky regulácie, ktoré zavedie štát, sú prospešné. Zdieľaná ekonomika odhaľuje práve túto zlú legislatívu.

„Nezakážeš dobrovoľnú výmenu.“ Tak by malo znieť prvé prikázanie každého regulátora. Alebo aspoň nie ako prvý krok. Toto prikázanie však nerespektuje množstvo vlád po celom svete, ktoré zakázali fungovanie zdieľanej ekonomiky.

Najskôr strieľali a až potom sa pýtali. A často sa ešte pýtali tých nesprávnych – konkurentov z tradičného sektora. A nie tých správnych – spokojných zákazníkov a poskytovateľov služieb cez platformy.

Nedodržiavanie regulácií

Kritikom zdieľanej ekonomiky sa nepáči často agresívny postup rôznych platforiem. Tie spravidla prídu do krajiny a s plnením platných regulácií si veľmi hlavu nelámu. Človek s právnym vzdelaním má v tom hneď jasno – nesplňajú legislatívu a tak musia skončiť. Človek s ekonomickým tréningom sa však trochu pozastaví. Uvedomuje si, že nie všetky súčasné regulácie spĺňajú to, čo od nich ľudia očakávajú. Teda, že ochraňujú spotrebiteľov a zabezpečujú kvalitnú službu. Naopak tieto regulácie často len vytvárajú náklady a obmedzenia pre nových podnikateľov a zákazník sa tak dočká len drahšej a často nekvalitnej služby. Inými slovami, tieto regulácie neprinášajú ospravedlniteľnú hodnotu za peniaze.

Ťažkopádnosť zákonov

Rovnako si ekonómovia uvedomujú rigiditu a ťažkopádnosť legislatívnych procesov. Môžete v médiách poukazovať na zbytočné regulácie, môžete hlasovať vo voľbách, môžete sa dokonca pokúsiť kandidovať do parlamentu, avšak vaša snaha s veľkou pravdepodobnosťou vyjde nazmar. A v konečnom dôsledku, ako si vôbec môžete byť istý, že by svet bez predmetnej regulácie bol lepším svetom? Čo keď ide aj - napriek vašej predstave - o dôležité koliesko v súkolí ochrany spotrebiteľa?

A práve tu prichádza na pomoc zdieľaná ekonomika a jej alternatívny prístup k

zabezpečovaní bezpečnej a kvalitnej služby. Platformy prišli s úplne novými spôsobmi ako udržať poriadok. Na svojich aplikáciách umožnili vzájomné hodnotenie oboch strán výmeny – zákazníkov aj poskytovateľov, čo vytvorilo reputačný tlak na odmeňovanie dobrého správania sa a trestanie zlého. Platformy taktiež kontrolujú to, koho si pustia do systému a koho nie. Majú právo veta. Rovnako pomocou rôznych algoritmov vyhodnocujú ich správanie a tak predchádzajú možným podvodom.

Poriadok je dôležitý

Navyše to, že platformám leží na srdci osud a bezpečnosť zákazníkov, nie je náhoda. Dôvod je pragmatický: závisí od toho ich živobytie. Vlastník platformy bude prosperovať iba ak udrží poriadok. Zlý motív vedie platformy k vytváraniu pravidiel a regulácií, ktoré vytvoria bezpečné a príjemné miesto pre zákazníkov, ale aj poskytovateľov. Viac zaujímavých detailov o inováciách v oblasti súkromnej regulácie sa môžete dočítať napr.: tu.

Zdieľaná ekonomika tak urobila a otestovala to, o čom spomínaný reformátor pôvodnej regulácie brodiaci sa v legislatívnom procese iba rozprával a nebol si istý. Dala na výber spotrebiteľom, ktorí odrazu mohli pocítiť na vlastnej koži, ako vyzerá inak regulovaná služba. A rovnako ponechala na nich samotných konečné rozhodnutie o jej hodnote za peniaze.

Samotní spotrebiteľia svojím rozhodnutím využívať resp. ignorovať služby rozhodujú o tom, či sa platforme podarilo vytvoriť bezpečné a kvalitné prostredie alebo nie. Žiadni odborníci, komisie, zasadnutia ale priama spätná väzba od tých najpovolanějších.

Ideálny svet

Kritici zdieľanej ekonomiky sú ochotní priznať tieto výhody platforiem, ale stále trvajú na svojom, že aj tak by zdieľaná ekonomika nemala ignorovať súčasné nastavenie legislatívy. Hovorí sa tomu omyl nirvány. To, čo kritici požadujú, predpokladá fungovanie ideálneho sveta, kde politici so svätožiarou a otvorenou náručou čakajú pred parlamentom, aby si vypočuli každý dobrý návrh na zmenu zákona. Keď však opustíme tieto naivné predpoklady, musíme sa uspokojiť s najlepším možným svetom.

Keby zdieľaná ekonomika pred svojím vstupom na trh vždy najskôr len predložila politikom návrh svojej mobilnej aplikácie s tým, že by boli radi, keby politici upravili legislatívu tak, aby mohli v pokoji fungovať, tak by sme dnes o zdieľanej ekonomike nepočuli. A to z jednoduchého dôvodu: neexistovala by. Keby každá inovácia musela byť najskôr schválená v parlamente, žili by sme dnes v smutnom svete. Vo svete bez inovácií.

Aktuality.sk, 13.4.2017

Keď Šariš obchoduje s Liptovom

Martin Vlachynský

Predstavme si situáciu, keď obyvateľ Prešova vyrobí pivo a chce ho predáť v Liptovskom Mikuláši. Ale nemôže – prevoz piva medzi regiónmi je zakázaný.

Trocha absurdná predstava – pre Slovákov. Ale napríklad v Kanade úplne bežné. Gerard Comeau z Nového Brunswicku bol v roku 2012 obvinený z prevozu 14 dební piva a

troch fliaš páleného do Ontária. Nedal sa a podal ústavnú žalobu, čím len pridal do ohňa dlhej debaty v krajine o voľnom vnútornom obchode. V prvý aprílový piatok federálna a provinčné vlády podpísali dlho očakávanú dohodu CFTA – dohodu o vnútornom obchode v rámci Kanady.

Kanadská ústava z roku 1867 v sekcii 121

hovorí o voľnom pohybe tovarov medzi provinciami. Ale čas privial silné nánosy „ochranných“ opatrení v jednotlivých provinciách Kanady (podobne ako v USA, či Austrálii). Napríklad spomínané obmedzenia v obchode s alkoholom sú pozostatkom prohibičných zákonov z konca 20. rokov minulého storočia.

Pivo či víno sú len špičkou ľadovca. V Kanade je obmedzený obchod celého radu výrobkov. Rovnako tak je obmedzené uznávanie kvalifikácie remeselníkov. Automechanik z Ottawy tak nemusí mať možnosť pracovať legálne vo svojom odbore vo Vancouveri. Niektoré obmedzenia sa časom zjemnili. Napríklad spomínaní remeselníci môžu od roku 1952 v niektorých prípadoch získať federálnu „červenú pečat“, ktorá znamená federálnu platnosť ich vzdelania. V roku 1995 bol dohodnutá prvotná Dohoda o vnútornom obchode, ktorá otvorila niektoré sektory v reakcii na podpis medzinárodnej dohody NAFTA. Možno ešte významnejším momentom bol vznik Nového západného partnerstva – dohody o vzájomnom otvorení trhov v provinciách Nová Kolumbia, Alberta, Saskatchewan a Manitoba v roku 2010. Tej sekunduje množstvo medziprovinčných dohôd v rôznych oblastiach.

Dohoda z roku 1995 však v dnešnom svete Kanade nestačí. Kanada otvára zmluvou CETA obchod s EÚ. Paradoxne, CETA znamená, že európski dodávatelia by mali lepší prístup na kanadský trh ako jednotlivé provincie. Aj preto bola zmluva CFTA dotiahnutá konečne do konca a mala by platiť presne po 150. rokoch od založenia Kanady, od 1. júla tohto roku.

Nie je to okamžitá zmena. Uvoľňovanie bariér je postupné a podporené viac politickou vôľou, než právnou silou, keďže právomoci provincií rozhodovať o sebe sú naďalej dôležitou súčasťou kanadského

správneho systému. Už teraz zmluva obsahuje 144 výnimiek, ktoré si jednotlivé provincie presadili. Niektoré z nich sú až bizarné, napríklad v Ontáriu môžu s ropuchami obchodovať naďalej len občania provincie. Podpis zmluvy je však zásadným historickým krokom pre Kanadu a analytici rátať ekonomické benefity na desiatky miliárd dolárov v tejto 35-miliónovej krajine.

Kanada, USA, Austrália, či Švajčiarsko ponúkajú zaujímavý študijný materiál aj pre EÚ a jej jednotný trh. Brusel razí cestu centralizovanej harmonizácie. V Kanade budovanie trhu šlo cestou budovania vzájomných dohôd, ktoré vyvrcholili politickou dohodou CFTA, ktorá vytvára kvázi harmonizovaný trh. V USA nie je vnútorný trh harmonizovaný, ale tradičná pro-business mentalita kombinovaná so súdnymi rozhodnutiami v sporných prípadoch (ktoré niekedy vedú k federálnemu zákonu, ako napríklad Zákon o povrchovej doprave z roku 1982) samoreguluje systém. V Austrálii sa v roku 1993 federálna vláda dohodla so štátmi o vzájomnom uznávaní štandardov. Štáty si tak naďalej môžu určovať vlastné regulácie, ale zároveň nemôžu blokovať tovar z iných (austrálskych) štátov, ktorý spĺňa platné regulácie toho druhého štátu. V roku 1996 Austrália do tohto systému prijala aj Nový Zéland. Švajčiarsko tradične funguje s veľmi rozdielnymi reguláciami v rámci jednotlivých kantónov, čo predstavuje istú prekážku v rozvoji trhu, napríklad v prípade uznávania kvalifikácií. Väčšie zapojenie do externého obchodu, najmä s EÚ (Švajčiarsko

má zhruba 130 vzájomných zmlúv s EÚ ohľadom trhu, má však napríklad aj zmluvu o voľnom obchode s Čínou) však vedie k intenzívnejšiemu vzájomnému uznávaniu štandardov medzi kantónmi.

Nezávislosť a samospráva menších územných a politických celkov sú dôležité, umožňujú totiž konkurencie politických riešení – a to aj v vnútri štátov. Na strane druhej, lobing lokálnych monopolov a snaha uchrániť lokálne príjmy vedú k rastu obchodných prekážok aj medzi samosprávami. K ich odstraňovaniu sa však dá pristupovať aj s rešpektom k právam samospráv.

Najväčšou lekciou je však sila obchodu samotného. Tak ako nedáva zmysel, aby obmedzoval obchod Šariš s Liptovom, tak nedáva zmysel, aby obmedzovali vzájomný obchod štáty medzi sebou. Lebo logiku nemôže zmeniť nakreslenie čiary na mape. Ak má nejaký ekonomický prospech obmedzenie obchodu medzi Slovenskom a napríklad Kanadou, potom by ho muselo mať aj medzi Šarišom a Liptovom. Nielen to, zmysel by malo aj obmedzenie obchodu medzi Prešovom a Sabinovom, medzi Masarykovou ulicou a Škultétyho a vlastne aj medzi domom číslo 32 a 34. Nakoniec, každý z nás by zvládol spraviť si nejakú improvizovanú obuv a omotať sa kusom plátna, tak prečo platiť za to iným?

Skrátená verzia uverejnená v Hospodárskych novinách, 18.4.2017

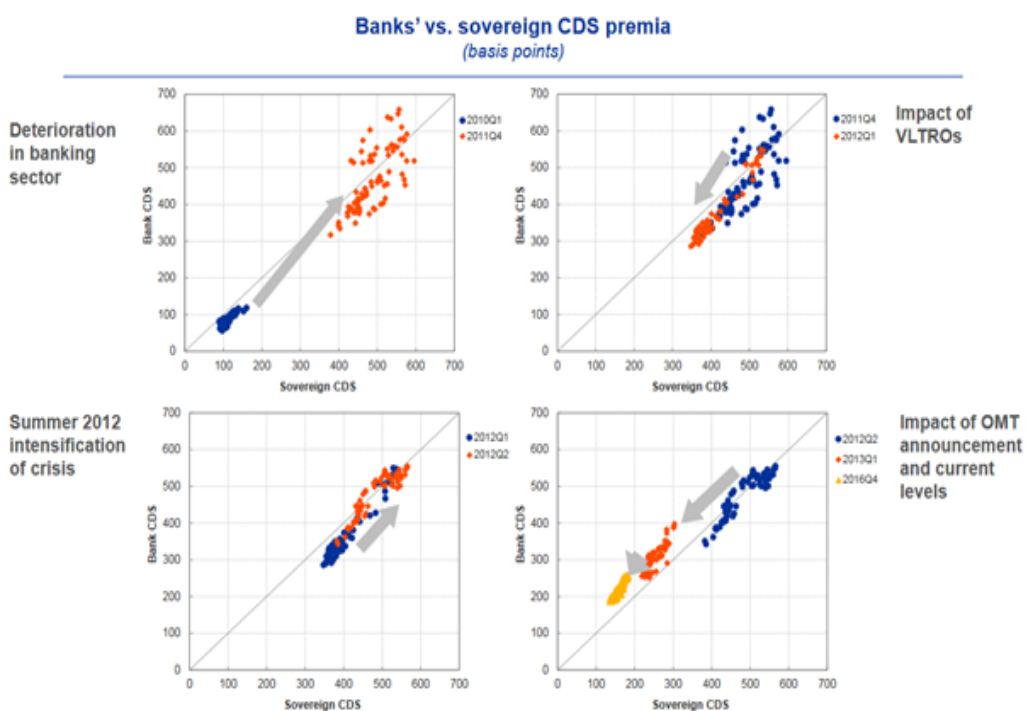
Porovnanie

Ako OMT zachraňovalo

Prvé „krízové zákroky“ Európskej centrálnej banky prišli už v lete 2007 kedy k pádu Lehman Brothers a masovému rozšíreniu povedomia o vážnej finančnej kríze chýbal viac než rok. V prých rokoch bola kríza najmä o finančných inštitúciách. Až v roku 2010, keď vyšiel najavo katastrofálny stav gréckych verejných financií, sa zlomilo tabu – a zrazu bola na svete dlhová kríza. Celý rad európskych štátov začal mať náhle problémy financovať sa na trhoch.

ECB na finančnú a dlhovú krízu reagovala postupne troma skupinami opatrení. Najskôr do systému tlačila likviditu cez programy dlhodobých pôžičiek finančným inštitúciám (LTRO), následne prišla so sľubom záruk na štátne dlhopisy (OMT) a nakoniec operáciami, zameranými na vyvolanie cenovej inflácie a zvýšené úverovanie súkromnému sektoru (cieľené LTRO, nákup aktív

Impact of VLTROs and OMT in Italy

– kvantitatívne uvoľňovanie).

Práve OMT sa ukázalo ako kľúčovým momentom v dlhovej kríze, keď sa podarilo na dlhšiu dobu znížiť výnosy problémových dlhopisov. Ako vidieť na obrázku, znázorňujúcom pohyby CDS (teda akéhosi poistenia dlhopisov). Pohyb hore na osi Y

znamená nárast ceny tohto poistenia a teda vyššie vnímané riziko (talianskych) štátnych dlhopisov. Vidno obrovský skok hore medzi rokmi 2010-2011, potom veľmi mierne upokojenie po spustení LTRO. To však bolo prakticky vymazané v lete 2012, keď strach z talianskych dlhopisov opäť narástol. Vyhlásenie OMT tieto obavy opäť poslalo do

úzadia.

Ako budú tieto grafy vyzeráť o rok? Politická nestabilita a očakávaný obrat ECB znamená dnes pre taliansku vládu najvyššie úroky na dlhopisoch za posledných 2,5 roka.

Zdroj: *European Monetary and Financial Outlook 19 April 2017, Peter Praet*

Ako určiť cenu sociálnej služby?

Najnovšia publikácia, ktorá vznikla vďaka spolupráci s nadáciou Socia, sa zaoberá problematikou stanovenia nákladov sociálnych služieb a spôsobu ich financovania. Sociálne služby využíva viac ako 40 000 ľudí, pričom ďalšie tisíce sú v poradočnách.

Sektoru dominujú poskytovatelia zariadení územnou samosprávou, pričom zariadenia trpia nedostatkom zdrojov. V zákone je síce zakotvený systém hodnotenia kvality, ale ten je neustále odsúvaný pre existenciu mnohých nedostatkov v zariadeniach.

Legislatíva síce umožňuje poskytovať služby zariadeniam s vlastníctvom mimo verejného sektora, ale ekonomické a nákladové limity sú odvodené od hospodárenia zariadení vo vlastníctve územnej samosprávy.

V publikácii analyzujeme ich výdavky a poukazujeme na to, že hospodárenie rozpočtových organizácií neodráža všetky súvisiace náklady, tie často nereflektujú trhové ceny a preto sú nepresným indikátorom ceny sociálnych služieb. Potrebne je vykonať auditovanú analýzu nákladovosti služieb.

Za zásadný nedostatok systému financovania sociálnych služieb považujeme problém platby treťou stranou, to je príspevok v odkázanosti nie je poskytovaný klientovi, ale priamo zariadeniu. Príspevok priamo poskytovaný klientom by umožnil nakupovať sociálne služby nielen v inštitúciách ale aj v rodine, či komunite, kde odkázaní ľudia žijú. Ďalším nedostatkom súčasného systému financovania je konflikt záujmov, keď územná samospráva rozhoduje aj o miere odkázanosti klientov, aj o tom, ktoré zariadenie získa príspevok v odkázanosti.

Súčasný systém sociálnych služieb je podfinancovaný, čo nedokáže zmeniť ani nesystémová dotácia zo štátneho rozpočtu. Trpí rozsiahlym investičným deficitom a absenciou širokej komunálnej siete služieb. V publikácii upozorňujeme, že podstatné zmeny vo financovaní sociálnych služieb sú nevyhnutné pre zvýšenie ich kvality a prípravu na demografické zmeny v populácii.

Publikáciu si môžete zdarma stiahnuť na iness.sk v sekcii Publikácie.

Pri príležitosti vydania publikácie sa vo štvrtok 20. apríla v priestoroch INESS uskutočnil seminár pre novinárov.

Zástupcovia piatich médií mali možnosť vypočúť si a prediskutovať základné fakty z publikácie.

Zákazník je vždy ten zdanený

Antony Davies & James R. Harrigan

Benjamin Franklin, najznámejší rodák z Philadelphia, povedal, že na svete sú jediné dve istoty: dane a smrť. K nim môžeme pridať aj tretiu: politici nebudú nikdy rozumieť (respektíve budú vždy dôsledne zahmlievať), ako v skutočnosti fungujú dane. Stačí sa pozrieť ako Jim Kenney, primátor Philadelphia, dezinterpretoval daň zo sladených nápojov.

Tak, ako väčšina politikov, aj Kenney chápe dane ako štamgast pozerajúci sa na bankomat tesne pred záverečnou v

oblúbenej krčme. Myslí si, že môže čerpať z ekonomiky peňazí koľko len chce, a to bez akýchkoľvek následkov. V každej učebnici ekonómie sa píše, že zvýšenie daní vedie zákonite k zvýšeniu cien. Primátor namiesto pohľadu do zrkadla obviňuje zo zdražovania práve podnikateľov, na ktorých uvalil túto daň. Podľa neho „podnikatelia vydierajú zákazníkov“. Kenney si teda myslí, že nie zákazníci, ale podnikatelia by mali platiť túto daň.

FEE

Realita daní

V snahe zvyšovať dane politici buď nerozumejú, alebo verejne nepriznávajú, že každú daň bez ohľadu na svoj predmet, nakoniec vždy zaplatia ľudia. Takže každá „daň z podnikania“ sa odzrkadlí buď v podobe vyšších cien, nižších miezd, alebo v nižšej návratnosti investícií. Podniky v podstate neplatia dane vláde, ale dane pre vládu zbierajú. Tak či onak – ľudia musia platiť.

Nie je ťažké nájsť príklad. Začiatkom roka 2013, zvýšili zákonodarcovia daň z benzínu, ktorý následne v Pensylvánii zdražel o 58 centov za galón. Zástancovia tejto dane hovoria, že daň bola uvalená na ropné spoločnosti a veľkoobchod a nie na spotrebiteľov. Očividne im vôbec nenapadlo, že ropné spoločnosti a veľkoobchodníci túto daň odzrkadlia na predajných cenách.

Z ceny 2,50 USD za galón benzínu

ide momentálne 1,40 USD ropným spoločnostiam. Toto ale nie je ich zisk, len ich príjem. Marže ropných spoločností sa pohybujú medzi 6-7 %, čo znamená, že ropné spoločnosti majú čistý profit okolo 10 centov za galón, čo je porovnateľná marža ako pred zvýšením dane. Daňovník ako obvykle hradí rozdiel. Z jedného galónu benzínu štát získava koniec koncov takmer šesťkrát viac, ako ropné spoločnosti.

V októbri guvernér Wolf nariadil 40 % daň na obchody predávajúce elektronické cigarety. Opäť to bolo prezentované ako „daň z podnikania“. Politici využitím matematiky základnej školy vypočítali, že formou daňových prímov môžu získať okolo 40 % príjmov z predaja elektronických cigariet. Nakoniec namiesto toho zničili celé odvetvie, a momentálne sú tieto daňové príjmy takmer nulové.

V princípe nie je Kennyho daň ani ničím

novým, ani užitočným. Politici milujú peniaze a nenávidia nespokojných voličov. Využívajú tak každú príležitosť na zdanenie podnikania, a popri tom sa sťažujú, ak podniky jednoducho tieto daňové povinnosti presúvajú na spotrebiteľov, zamestnancov, a investorov.

A tu je ten háčik. Toto všetko môžeme vysvetliť iba dvoma spôsobmi. Politici, ktorí tvrdia, že podnikatelia zaplatia tieto nové dane sú buď príliš hlúpi, aby pochopili jednoduchú ekonómiu, alebo klamú. Nezáleží na tom, ktoré z týchto vysvetlení je pravdou. Tak alebo onak, občania Philadelphie si zaslúžia niečo lepšie.

Originál článku bol zverejnený na web stránke FEE - Foundation For Economic Education.

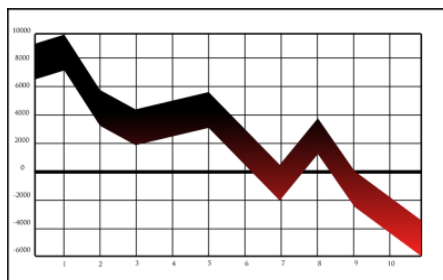
Preložil: Martin Garaj

Cena štátu

Klesajúci deficit

Podľa najnovších štatistík z Eurostatu sa slovenskej vláde minulý podarilo dosiahnuť deficit verejných financií na úrovni 1,7 % HDP. Je to menej, ako sa pôvodne očakávalo. Verejný rozpočet pôvodne počítal s deficitom 1,93 % HDP. Po troch predchádzajúcich rokoch, kedy sa deficit udržiaval tesne pod trom percentami (2,7 %), sa tak podarilo aspoň čiastočne premeniť rastúce príjmy do nižšieho deficitu.

V porovnaní s ostatnými krajinami však slovenský deficit zďaleka nemôžeme označiť za úspech. V roku 2016 dosiahol nižší deficit (ako podiel na HDP) 16 krajín EÚ. Z toho bolo dokonca 10 krajín v prebytku. To znamená,

že neehospodárili na sekeru, ale dokonca dokázali svoj celkový dlh znižovať.

Ak by sme sa chceli porovnávať napr. s naším susedom, Českou republikou, tak tá dosiahla prebytok vo výške 0,6 % HDP. V prípade, že by sme chceli dosiahnuť rovnaký prebytok aj na Slovensku, musela by vláda v roku

2016 ušetriť a znížiť výdavky o 1,6 mld. eur. To znamená, že by napríklad musela zrušiť financovanie skoro celého základného a stredného školstva.

Vláda sa však vydala opačným smerom a výdavky skôr zvyšovala. Napr. rástli výdavky na mzdy vo verejnom sektore o 5 %. Ťažko tak hodnotiť spomínané zníženie skutočného deficitu o približne 177 mil. eur, ak nepoznáme jeho dôvody. Teda či išlo o úspory na strane verejného sektora a odstraňovanie jeho plytvania. Alebo sa len napríklad v menšej miere čerpali eurofondy oproti tomu, čo sa pôvodne predpokladalo.

www.cenastatu.sk

Výdavky štátu

Organizácie ministerstva školstva

V roku 2010 si dalo ministerstvo školstva vypracovať rozsiahlu analýzu s názvom: „Analýza činností Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR“. V rámci tejto štúdie analytici vykonali 207 štruktúrovaných rozhovorov so zamestnancami organizácií ministerstva, zorganizovali 6 špeciálnych workshopov a bola vytvorená špeciálna emailová schránka pre všetkých zamestnancov ministerstva a jeho organizácií na podávanie podnetov týkajúcich sa efektivity ich činností.

Výsledkom bol rozsiahly dokument, kde boli analyzované činnosti ministerstva a jeho 26 priamo riadených organizácií. **V návrhovej časti bolo následne navrhnuté zrušiť 6 vybraných organizácií s tým, že ich úlohy a činnosti preberie súkromný sektor alebo iné organizácie v rámci verejného**

sektora. Medzi tieto organizácie patrili: Dom speváckeho zboru, Národný ústav celoživotného vzdelávania, Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Štátna školská inšpekcia, Metodicko-pedagogické centrum a Národné športové centrum.

V skutočnosti dnes všetky tieto organizácie ešte stále existujú a vykonávajú svoju činnosť. Navyše v čase im rastú ich celkové výdavky. Dokopy týchto 6 organizácií malo

v roku 2015 skutočné čerpané výdavky na úrovni 25 mil. eur. Pričom v roku 2010, keď bola vykonaná analýza, dosahovali ich celkové čerpané výdavky len asi polovičnú úroveň 11,3 mil. eur. Časť týchto organizácií prežila aj vďaka eurofondom, ktoré do značnej časti financujú ich chod a činnosti.

To však nie je jediný problém týchto organizácií. Organizácie ako napríklad Metodicko-pedagogické centrum pravidelne dvojnásobne prekračujú svoj plánovaný rozpočet. Napríklad v roku 2015 bol plánovaný rozpočet centra na úrovni 2,7 mil. eur, ale v skutočnosti dosiahli výdavky úroveň 6,5 mil. eur. Podobné netransparentné rozpočtovanie prevádzkuje aj Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie alebo Národný ústav celoživotného vzdelávania, kde sú plánované rozpočty niekoľko krát prekračované.

Srbi a Rumuni nám prácu nezoberú

Martin Vlachynský

Je skvelé, keď na Slovensko prichádzajú nové investície ako Amazon. Zahraniční pracovníci pre slovenské automobilky neohrozia platy Slovákov. Našej krajine nechýba elektrina, problém je v niečom úplne inom. Nielen o tom podrobnejšie v rozhovore povie analytik INESS Martin Vlachynský.

Slovensko naďalej vykazuje hospodársky rast, ktorý sa pohybuje medzi tromi až štyrmi percentami HDP, čím sa zaraďuje na popredné priečky v EÚ. Čo je za týmto trendom? Je rast HDP dogmou, ktorá je prioritným ukazovateľom úspešnosti ekonomiky?

Odhad rastu HDP nie je dokonalým ukazovateľom. Môžete postaviť nové letisko, pričom táto stavba vám zvýši rast HDP v danom roku. Z toho však nevidíte, či to nebol chybný investičný projekt a napríklad z toho letiska nikdy žiadne lietadlo nevzlietne. Alebo napríklad HDP môže vďaka spôsobu jeho výpočtu vzrásť len zvýšením platov štátnych zamestnancov, čo opäť málo vypovedá o zdraví ekonomiky. Inak povedané, rast HDP sa dá aj „požičať“ na úkor budúcnosti. Napriek tomu je to asi najlepší ukazovateľ ekonomického rastu, ktorý existuje. Len si pri jeho hodnotení netreba mýliť pojmy s dojmami. Čo sa týka slovenských čísel, ja vždy pripomínam roky 2007 - 2009, keď sme počas dvoch rokov spadli z takmer 11% rastu do viac ako - 5% recesie. Slovenská ekonomika je veľmi citlivá na vývoj vo svete.

Je zrejmé, že slovenskú ekonomiku ťahá najmä automobilový priemysel, ktorý tvorí už takmer 50 percent celkovej priemyselnej výroby u nás. Na budúci rok má navyše začať vyrábať automobilka Land Rover – Jaguar v Nitre. Sme síce automobilovou veľmocou v počte vyrobených automobilov na obyvateľa, no nie je tento stav aj rizikom, keďže naša ekonomika potrebuje viac oporných nôh?

Krajine s vyše päť miliónmi obyvateľov sa bude len ťažko dariť diverzifikovať

ekonomiku. No je na mieste otázka, ako by vyzeralo slovenské hospodárstvo, ak by investori neboli motivovaní viac investičnými stimulmi za miliardu a pol eur, ktoré v priebehu 15 rokov podostávali. Za najväčší problém ale nepovažujem ani tak koncentráciu ekonomiky na jeden sektor, ale jej flexibilitu v prípade krízy. Kvalitná ekonomika musí byť v prípade krízy pripravená nechať choré podniky padnúť, prepúšťať, v čase rastu umožniť rýchlu flexibilnú obnovu. Na Slovensku nie je vláda schopná prestať dotovať beznádejné stratové bane ani v čase ekonomického boomu. Vyrovnaný rozpočet sa stále odsúva do budúcnosti, aj keď daňové príjmy rastú nad všetky predpoklady. Ako sa zachová v prípade krízy?

Najnovšie je v hra umiestnenie v poradí piatej automobilky, japonského koncernu Mitsubishi, kde sú našimi súpermi ešte Poliaci a Maďari. Už dnes ale nevieme zohnať dostatok kvalifikovanej pracovnej sily pre existujúce automobilky. Nebolo by to už priveľa, mať ešte ďalšiu automobilku u nás?

Súboj o zamestnancov je jediný spôsob, ako môžu dlhodobo rásť mzdy. Vláda by však nemala o investorov súperiť investičnými stimulmi, ale vytvárať také podmienky podnikania, aby mala o investíciu na Slovensku záujem aj šiesta automobilka či výrobca zložitého softvéru. Skôr by sa mala sústrediť na dlhodobé nezamestnaných v regiónoch, ktorí predstavujú vážny problém na jednej strane, ale zároveň potenciálny veľký zásobník pracovnej sily. Nanešťastie, vízia ich systematického návratu do pracovného života chýba. Dočkali sme sa len potemkinových sociálnych podnikov.

Chápem, že aj stred a východ našej krajiny má výrobný aj ľudský potenciál najmä v priemyselnej výrobe, no vidíte reálne možnosť umiestniť prípadnú piatu automobilku práve tam? Vieme, že naša dopravná infraštruktúra, najmä tá cestná,

nie je zatiaľ dotiahnutá až po Košice. Je to teda reálne dostať takú investíciu „na východ“?

Ani na východe nie je spálená zem a našlo si tam cestu niekoľko investorov. Čiastočne by pomohla kvalitnejšia infraštruktúra, ale nielen z pohľadu diaľnic, ale aj z pohľadu ciest 1. a 2. triedy, ktoré sú v katastrofálnom stave práve na úkor megalomanských diaľničných projektov. Problémom je však aj nízka urbanizácia Slovenska. Na Slovensku býva v mestách len 55 % obyvateľov, čo je 117. najnižšia hodnota na svete. Z hľadiska pracovnej sily a generovania bohatstva je koncentrácia ľudí významný faktor. Nie je náhoda, že najchudobnejšie regióny Slovenska sú zároveň najmenej urbanizované. To však neznamená, že situácia sa nemôže zlepšiť. Osobne by som privítal viac reálnych právomocí regiónom, aby dokázali súperiť o investorov aj v rámci Slovenska.

Keď sa hovorí o personálnych otázkach v súvislosti s automobilovým priemyslom, vláda uvažuje veľmi vážne o prijímaní zahraničných pracovníkov, či už z Ukrajiny, Rumunska, alebo z iných krajín. Vieme, že tí budú pracovať aj za výrazne nižšie mzdy ako Slováci. Nespôsobí takýto trend deformáciu nášho pracovného trhu, kde sa umelo znížia mzdy paušálne všetkým? Teda aj Slovákom?

Tak ako Slováci a Poliaci „nezobrali“ prácu Britom, tak ju nezoberú ani Rumuni či Srbi Slovákom. Slovák bude mať pred nimi vždy výhodu, minimálne jazykovú. V niektorých odvetviach sa môže vďaka nim spomaliť rast miezd, no ich prítomnosť zároveň vytvorí nové pracovné miesta, ktoré by inak nevznikli (ubytovanie, doprava, kultúra, zdravotníctvo...). Samozrejme, preverí to schopnosti štátnej správy a samospráv poskytovať služby cudzincom a zároveň udržať kvalitu služieb domácim obyvateľom. Problémom môžu byť aj kultúrne konflikty, ale to už nie je téma pre ekonóma.

Ďalšou významnou investíciou sa má stať rozšírenie kapacít Amazonu. Tento nadnárodný globálny hráč chce prijať možno aj vyše tisíc nových pracovníkov na Slovensku a nechce dokonca za to mať žiadne výhody či úľavy. Aký je toto signál?

Je to príjemná správa, bodaj by sa takých investorov našlo aj viac. Amazon nedostal stimuly ani v ČR, kde zamestnáva tisícov zamestnancov.

Doteraz Slovensko vedelo prilákať veľkých a silných investorov najmä investičnými stimulmi. No veľa ekonómov a analytikov kritizuje vládu, že je to nesystematický krok, ktorý na jednej strane iba na

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Cena štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

obmedzený čas motivuje investora zotrvať u nás a na druhej strane to v jednotlivých regiónoch deformuje pracovný trh, keďže slovenské subjekty spravidla takúto pomoc nedostávajú. Je to v poriadku?

V INESS investičné stimuly dlhodobu kritizujeme. Každý stimul je fiškálny náklad, ktorý musia zaplatiť ostatné firmy a spotrebitelia. Tým ostane menej zdrojov na ich vlastné investície a spotrebu. Preto vravíme, že investičné stimuly pracovné miesta nevytvárajú, ale prerozdeľujú. Namiesto podpory zhruba 10 investorov ročne by bolo vhodnejšie tieto zdroje ušetriť a použiť napríklad na zníženie odvodového zaťaženia nízkoprijímových zamestnancov.

Samostatnou kapitolou je energetika. Vieme, že Slovensko muselo pomerne nezmyselne vyradiť z prevádzky dva bloky jadrovej elektrárne Jaslovské Bohunice v rámci našich prístupových rokovaní pred prijatím za člena EÚ, hoci ich bezpečná životnosť po predchádzajúcej nákladnej rekonštrukcii bola ešte najmenej 15 rokov. Na druhej strane je v nedohľadne dokončenie dvoch blokov v Mochovciach, čím je Slovensko už niekoľko rokov namiesto vývozcu elektriny jej dovozcom. Nie je to podľa vás nejaká hra Bruselu držať nás v šachu, lebo dovoz elektriny je pre nás pomerne náročná záležitosť?

Slovensko dováža elektrinu pre finančnú výhodnosť, nie preto, že by technicky muselo. V Malženiciach je zakonzervovaná plynová elektrárňa s výkonom na úrovni jedného jadrového reaktora. Vojany idú hlboko pod svojimi možnosťami, podobne tak mnohé veľké firemné zdroje (napr. Slovnaft má 174 MW elektrárňu). Pri ich spustení a plnom využití by Slovensko vyrábalo vysoko nad svoju spotrebu. Pri

súčasných cenách elektriny sa ich však neoplatí častejšie spúšťať. Skôr naopak, s obavami vzhľadom, ako si Slovenské elektrárne poradia s predajom obrovských prebytkov bázickej elektriny po dokončení Mochoviec. Nehovoriac o tom, že vláda sa stále tvári, ako by bola na programe dňa aj tretia jadrová elektrárňa a investuje do tohto projektu peniaze.

Myslíte si, že napríklad krajiny V4, prípadne aj Rakúsko a Ukrajina, by mohli oveľa intenzívnejšie spolupracovať práve v oblasti energetiky? Či už ide o prepojenie sietí vedení vysokého napätia, rozvodov zemného plynu alebo ropy? Prípadne, čo by sa ešte mohlo a malo na tejto spolupráci podľa vás zlepšiť, aby sa vylúčilo bezpečnostné riziko prípadného nedostatku energetických zdrojov?

V tejto oblasti prišlo za posledné roky k výrazným zlepšeniam (najmä spustenie reverzného toku) a bude dochádzať k ďalším. Prepojili sme sa plynovodom s Maďarskom, už boli odsúhlasené zdroje na prepojenie s Poľskom, dohodlo sa rozšírenie spojenia prenosovej siete s Maďarskom, zrekonštruovalo sa prepojenie s ropovodom Adria, Slovensko má slušne vybudované zásobníky plynu aj ropy. Energetická bezpečnosť je bez diskusie dôležitá. Daňový

poplatník by sa ale mal mať napozore, aby sa z nej nestala univerzálna výhovorka politikov na ospravedlnenie akejkoľvek aj pochybnej investície.

Na Slovensku doteraz neexistuje komplexná dlhodobá stratégia rozvoja našej ekonomiky, či jej kľúčových súčastí, akými sú napríklad priemysel či energetika. Tých pokusov tu už bolo veľa, napríklad stratégia SAV spred asi osem až deväť rokov zapadla prachom. Boli to podľa vás vyhodnené peniaze? Prípadne, kto by mal takúto stratégiu vytvoriť a ako by ju bolo možné kontrolovať?

Stratégia by sa nemala podobáť „päťročniciam“. To nefungovalo. Svet zrýchľuje a nikto nevie povedať, či o dvadsať rokov budú ekonomickým trendom elektrické autá alebo osobné drony, alebo sociálne siete piatej generácie. Základnou stratégiou by malo byť vzdelané obyvateľstvo, fungujúca verejná správa a vymáhanie spravodlivosti a otvorenosť voči novým trendom. S týmto mixom sa dokážu hrať v ekonomike ukočirovať sami. Dôležitou vlastnosťou vládnych rozhodnutí by mala byť diskusia, predvídateľnosť, stabilita a zameranie na cieľ. Konkrétne v energetike sme svedkami toho, že na sektor padajú rozhodnutia doslova zo dňa na deň, ktoré regulátor pripravuje bez diskusie s účastníkmi trhu. Alebo príklad tretej jadrovej elektrárne. Miesto neustáleho tvrdenia, že Slovensko ju potrebuje, by vláda mala stanoviť zopár základných cieľov (napr. aký inštalovateľný výkon by mal byť na Slovensku v pomere k spotrebe) a cesta na dosiahnutie tohto cieľa by sa mala priebežne prispôbovať realite.

Parlamentné Listy, 14.3.2017

Plytvanie

Plytvanie na katastri

Úrad geodézie, kartografie a katastra bude musieť vrátiť prostriedky vo výške 14 mil. eur. Tieto prostriedky boli určené na financovanie dvoch projektov. Prvý sa týkal elektronických služieb katastra a druhý bol určený na vytvorenie základnej bázy údajov pre geografický informačný systém. Úrad geodézie však pochybil pri verejnom obstarávaní a tak bude musieť tieto zdroje, ktoré obdržal od Európskej Únie, ale aj zo štátneho rozpočtu, vrátiť.

Hlavné pochybenia pri verejnom obstarávaní sa týkali diskriminácie rôznych uchádzačov o verejnú zákazku. Úrad totižto požadoval, aby potenciálni záujemcovia preukázali obrát v určitej sume za každý rok zvlášť, pričom mali obrát preukázať za tri hospodárske roky bez ohľadu na vznik či začatie činnosti. Taktiež

súťažné podklady neobsahovali obchodné podmienky a tým pádom nebolo možné hodnotiť ponuky na rovnakej báze.

Výsledkom je, že Brusel a Úrad pre verejné obstarávanie nariadili, aby Úrad geodézie tieto nezákonne použité financie vrátil. To samozrejme úrad momentálne nedokáže. Len minulý rok bol v strate 9,2 mil. eur

a rok pred tým skoro 1 milión eur. Úrad geodézie si tak vyžiadaval splátkový kalendár a požadovanú sumu by mal vrátiť v priebehu nasledujúcich troch rokov.

Keďže už boli medzičasom všetky prostriedky určené na dva projekty Úradu geodézie minuté, budú sa musieť na ich prefinancovanie v nejakej forme poskladať daňoví poplatníci. Úrad navyše odmietol zverejniť, či ľudia zodpovední za nastavenie podmienok verejného obstarávania ešte na úrade pracujú a či sa bude proti nim viesť policajné vyšetrovanie. Úrad geodézie však v tom nie je sám. Podobný problém s vracaním finančných prostriedkov má aj Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby, ministerstvo financií či ministerstvo zdravotníctva.

Autá musia byť rovnaké!

Róbert Chovanculiak

Je podstatnejšie, či má bohatý človek tisíckrát viac ako my, alebo to, či sa máme dobre alebo lepšie, ako sme sa mali pred pár rokmi?

Téma nerovnosti je populárna v každom ročnom období. Pôsobí priamo na jeden z našich najdôležitejších, slovami Jonathana Haidta „morálnych pohárikov“. Férovosť. Prečo by mal mať niekto tak nepredstaviteľne veľa, keď niekto iný má oveľa menej?

Inštinkt užitočný v malých tlupách lovcov a zberačov sa však mení vo veľkej spoločnosti na ľahko zneužitelný predsudok. Pogromy, socialistické revolúcie a nacionalistické hnutia ťažili a ťažia z nesúladu medzi takýmito inštinktom a rýchlo sa meniacim prostredím veľkej spoločnosti.

Ekonomovia radi vysvetľujú, prečo nie je až také dôležité relatívne postavenie, ale skôr absolútna úroveň bohatstva. Teda prečo nie je až také dôležité, či má bohatý človek 3, 10, alebo 3 000-krát viac ako my, ale či sa máme dobre alebo lepšie, ako sme sa mali pred pár rokmi.

To, samozrejme, platí za predpokladu, že ten bohatý človek získal svoj majetok cestou obchodu a slobodného podnikania – teda dobre poslúžil veľkému počtu zákazníkov. To neplatí pre pseudopodnikateľa, ktorý zbohatol z obchodu s politickou rentou – teda dobre poslúžil pár vybraným politikom.

Ekonomika zrozumiteľne

Ekonomické argumenty sú však často abstraktné a ťažké na porozumenie. Preto je dobré ich priblížiť k niečomu, čo zažívame každý deň – napríklad cestovanie. Pozrime sa na nerovnosť na cestách. Konkrétne nerovnosť vo vlastníctve áut.

Keď porovnáme automobily na dnešných cestách so situáciou pred 30 rokov, tak skutočne uvidíme rapidný nárast nerovnosti. Ak aj vylúčime vozový park „podnikateľov“, ktorí zbohatli na daňových podvodoch, stále ostáva množstvo luxusných a hlavne drahých áut, ktoré sa premávajú po slovenských cestách.

V porovnaní so situáciou na cestách pred 30 rokov, keď cesty brzdilo len niekoľko modelov Škodovky a možno sem-tam nejaká Lada, sa určite nerovnosť zvýšila. Nožnice medzi autami bohatých a autami

chudobných sa roztvorili.

Benefity pre každého

Ani najväčší idealizátor minulosti by však dnes nebol ochotný porovnávať kvalitu, rýchlosť, komfort alebo bezpečnosť viac rovnostárskeho vozového parku z minulosti s autami, ktoré jazdia v súčasnosti. Ojazdené auto nízkej triedy dnes predčí ktorékoľvek auto pred 30 rokov. Dnes každý vodič každý deň zažíva benefity rastúcej úrovne automobilov a to aj napriek tomu, že v rovnakom čase narástla „automobilová nerovnosť“.

To však nie je všetko. Aj napriek nárastu nerovnosti narástla rovnako aj dostupnosť automobilov. Dnes pre domácnosť nie je nepredstaviteľný problém našetriť si za dva-tri roky na obstoje, niekoľkoročné auto. A následne ho možno aj o pár rokov posunúť ďalej a kúpiť si ďalšie. Naopak, pre našich starých rodičov z rovnostárskej spoločnosti bol nákup auta celoživotné rozhodnutie.

Veľa ľudí považuje tento vývoj v oblasti vozového parku spoločnosti za niečo „prirodzené“. Považujú za samozrejmé, že máme dnes lepšie a dostupnejšie autá. To je však omyl. Rapidný nárast bohatstva normálneho človeka za posledné storočie nemá v minulosti obdobu.

A jeden z dôležitých faktorov, ktorý za ním stojí, je ekonomické usporiadanie, v rámci ktorého spolupracujeme a produkujeme – a to aj tie automobily. Teda slobodné podnikanie, otvorená konkurencia a spotrebiteľská voľba ako konečný arbitér správnosti, respektíve nesprávnosti podnikateľského zámeru. Toto ekonomické usporiadanie vedie k rastu spomínanej nerovnosti na cestách. Jedným dychom však treba dodať aj to, že vedie aj k rastu celkovej úrovne kvality a dostupnosti automobilov na cestách.

Automobilové odvetvie tak mohlo napredovať aj vďaka tomu, že sa nezjavil politik, ktorý by začal tlačiť na morálne poháriky férovosti vodičov. Dnes sa našťastie nikto nesťažuje na rastúcu nerovnosť na cestách a nie je z toho politická otázka. Vďaka tomu máme na cestách rastúcu úroveň kvality a dostupnosti automobilov pre všetkých.

Denník N, 6.4.2017

Elektrina ako mobilný paušál

Martin Vlachynský

Regulátor dodávateľom ruky nezväzuje, ale pribíja k zemi

Veľká časť domácností vníma platby za elektrinu tak trochu ako dane. Raz mesačne prebehne inkaso istej sumy, o ktorej toho veľa nevieme – komu a čo presne platíme a koľko budeme platiť o rok či o tri. Len občas nás niečo z tohto spánku vyruší. Napríklad nečakane vysoké preddavky, ako sa mnohým stalo na prelome rokov.

Stalo sa, že trojica existujúcich monopolných distribútorov „prekopala“ (obzvlášť dvaja z nich) existujúci pomer medzi variabilnou a fixnou zložkou ceny za distribúciu smerom k vyššej fixnej zložke. Zjednodušene si môžeme fixnú cenu distribúcie pre domácnosti premenovať na cenu za istič. Tí, ktorí nepožadujú možnosť zapojiť výkonný

spotrebič (napr. cirkulárku, miešačku...), ušetrili. Tí, ktorí takú požiadavku majú (majú trojfázový istič, zvlášť s vysokou ampérickou hodnotou), naopak, mali zaplatiť viac. Niekedy oveľa viac. Na jednej strane tu máme spotrebiteľov, ku ktorým sa kloní aj vláda (lebo ktorý spotrebiteľ elektriny nie je zároveň voličom?). Zmeny boli vraj až likvidačné a v takom rozsahu neodôvodnené. V systéme nie je nejaký akútny nedostatok kapacity, všetko fungovalo fajn, tak prečo to meniť. Je na tom niečo pravdy. Slovensko je druhá najvidieckejšia krajina Európy. Je tu milión rodinných domov. Mať na dome 3 x 25 A istič a zapnúť si občas miešačku či niečo pozvať, patrí takpovediac k našej kultúre. Dediny občas potrebujú pustiť poriadne repráky v kulturáku či vysvietiť

futbalové ihrisko. Nie je to však len o dedinách a kálaní dreva na 4 kW štiepačke. Aj na Slovensku sa vláda púšťa do podpory elektromobility a je vcelku rozdiel, či svoju Teslu budete nabíjať 16 hodín pri „bytových“ 230 V/16 A, alebo slabých päť hodín pri „domových“ 400 V/32 A. Nehovoriac o tom, že v modernej domácnosti neraz bežia práčka, sušička, klimatizácia, a keď sa do toho domáca gazdinka (alebo gazda) oprie, tak aj žehlička naraz.

Stop stav pre obnoviteľné zdroje

Ale dajme šancu aj distribučným firmám. Správne tvrdia, že nemôže mať každá domácnosť istič ako pre malú továreň. Za každým ističom stoja drôty a transformátory, ktoré treba udržiavať a pravidelne vymieňať. S pribúdajúcimi domami a výrobnými

prevádzkami sa mnohé miesta zahusťujú a treba investovať viac. Samozrejme, to nie je žiadna revolúcia. K revolúcii má však bližšie postupná decentralizácia výroby. Kým pred 20 rokmi bol vznik (či zvýšenie výkonu) elektrárne udalosťou známou roky dopredu, dnes takpovediac distribútor nevie dňa ani hodiny, kedy bude niekto chcieť na strechu haly postaviť slnečné panely a pripojiť ich do siete. Aj to (aspoň podľa distribútorov) viedlo k tomu, že na Slovensku je v súčasnosti takzvaný stop stav a žiadne väčšie obnoviteľné zdroje distribučné spoločnosti do svojich sietí nedovolia pripojiť. Keď sa tieto dva faktory spoja, zrazu je tu potreba distribučnej siete elastickejšie reagovať na rýchlejšie sa meniace potreby.

To stojí peniaze. Distribútori preto tvrdia, že buď sa bude musieť masívnejšie investovať do sietí a zvýši sa tak cena všetkým, alebo sa vytvoria lepšie motivácie a preskupia kapacity. Majiteľ EPH Daniel Křetinský prirovnal kapacitu pripojenia Banskej Bystrice k Istanbulu. Šéf dozornej rady SSE-D František Čupr menej poeticky uviedol konkrétne príklady odberateľov, ktorí mali 500 A istič a ročný odber 1 MWh elektriny (pre laikov – spotreba ako jednočlenná domácnosť, ale istič ako na zasnežovanie Donová). Takéto pripojenie je luxus, na ktorý sa skladajú všetci ostatní. Nielen priamo z peňaženiek, ale napríklad aj spomalenými investíciami podnikateľov. V rebríčku Doing Business 2017 je Slovensko na 33. priečke, ale v ukazovateli „získanie elektrického pripojenia“ až na 53. mieste. Česko je 13., Poľsko 46. a Maďarsko beznádejne 121.

Veľký odber ako luxus

Regulátor sa tak dostáva do úzkych. Na jednej strane by mal brániť plytvaniu, aby si každý neprojektoval dom s ističmi 3 x 50 A, lebo „čo keby to náhodou bolo niekedy treba“. Na druhej strane, s vysokou fixnou cenou za distribúciu by pre niektoré obce bolo finančne zaťažujúce osvetliť futbalové ihrisko či pre odborné školy mať zapojené výkonné stroje. Nehovoriac o spomínanom dobíjaní elektromobilov. Na nedávnom

odbornom diskusnom fóre o regulácii dokonca zazneli hlasy za prechod na čisto fixné platby za distribúciu. Je možnosť veľkého odberu luxus, za ktorý sa platí, alebo verejná služba, ktorej náklady sa rozdelia medzi všetkých? Na túto otázku nevie dať odpoveď ekonómia. V trhovom prostredí odpovie trh, v regulovanom odpovedia nepriamo voľby či iné demokratické procesy (alebo lobing...). Ekonómia však môže pomôcť. Napríklad tvorbou produktov. Vezmime si telekomunikácie. Je bežné, že operátor „pomôže“ svojmu zákazníkovi s fixnými nákladmi na pripojenie – teda na mobil. Napríklad výmenou za časovú viazanosť. Alebo dohodnutím minimálnej

spotreby. Prečo niečo také nefunguje v distribúcii a dodávkach elektriny? Kľúčový problém je vo vzájomných rukách. Pri distribútoroch je to ešte akotak pochopiteľné. Sú monopolistami a v podstate správcami infraštruktúry. Regulačný úrad ich chce preto kontrolovať. No v prípade dodávateľov (obchodníkov s elektrinou ako komoditou) je to menej pochopiteľné. Sú ich desiatky a každý spotrebiteľ si môže medzi nimi slobodne vyberať.

Statický trh s energiami

No spotrebiteľ si medzi nimi takmer nevyberá. V roku 2015 bol switching rate domácností 2,74 percenta. To znamená, že v roku 2015 len zhruba každá 40. domácnosť zmenila dodávateľa elektriny. Podobne tak aj roky predtým. Trh sa takmer nehýbe. Okrem zotrvačnosti a konzervatívnosti slovenského spotrebiteľa za to môže aj slabé odlišenie

ponúk jednotlivých dodávateľov. Okrem páreurových (či niekedy len centových) potenciálnych úspor ste si možno všimli tak „opravára na zavolanie“ či podobné bonusy dodávateľov k svojim službám, ktoré veľa vody nenamútili. Dodávatelia majú totiž reguláciu ruky nie že zviazané, ale pribité k zemi. So svojimi ponukami sa môžu pohybovať len v presne vykolikovanom priestore, ktorý pripravil regulátor. To vedie k až absurdným situáciám. Napríklad si do domácnosti nainštalujete smart meter. Teda inteligentný merač elektriny, ktorý vie spotrebičom povedať, kedy je nízka cena prúdu a mali by sa zapnúť (napríklad umývačka riadu, práčka, elektromobil...).

Teoreticky. V praxi neexistuje možnosť plávajúcej tarify, takže smart meter si môže hovoriť, čo chce, elektrina vás stojí stále rovnako. Je čas, aby si štát a najmä regulátor prestali dodávku energie fetišizovať. Je to služba ako mnohé iné. S tým, ako klesá podiel komodity na koncovej cene elektriny, existujúci priestor na konkurenciu dodávateľov sa ďalej zužuje. Som presvedčený, že mnohí by sa radi s vervou pustili do hľadania obchodných príležitostí vytvorením nových balíkov, ktoré by zákazníkom pomohli ušetriť aj na ističoch. Od spomínaného paušálu cez pomoc s výmenou ističov (pričom smart technológie umožňujú rezervovať kapacitu bez nutnosti jej obmedzenia ističom) až po jednoduché poradenstvo. Dodávateľ by bol distribútorovi rovnocennejším partnerom pri rokovaní o produktových balíkoch než jednotliví spotrebiteľia – ak by to mal dovolené. Tu v článku to nevymyslíme, nachádzať riešenia a prinášať ich na trh je úloha podnikateľa. Samozrejme, z klienta, ktorý má spotrebu 1 MWh a 500 A istič sa zaujímavý obchodný prípad spraviť nedá. Rozviazanie rúk dodávateľom by nebolo definitívnym riešením vyššie načrtnutej dilemy medzi luxusom a verejnou službou. Ale bol by to pokrok.

SME, 13.4.2017

Elektrický chaos

Vo štvrtok 30. marca 2017 sa od 19. hodiny v priestoroch klubu Nu Spirit v Bratislave uskutočnilo diskusné fórum s názvom Elektrický chaos. Jeho hlavnou témou bola súčasnosť a budúcnosť regulácie v elektroenergetike.

Hosťami boli minister hospodárstva Peter Žiga, ekonomická radkyňa Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Lívia Vašáková, predseda predstavenstva SSE-D

František Čupr a predseda Združenia dodávateľov energií Michal Hudec. Moderátorom bol Martin Vlachynský z INESS.

Priestory klubu boli zaplnené viac ako stovkou divákov, predovšetkým z energetického sektora. Neformálnejšia atmosféra pomohla rozprúdiť veľmi živú diskusiu po úvodných vstupoch štyroch rečníkov. Najväčšia časť otázok smerovala na ministra hospodárstva.

Ten vo svojich reakciách priblížil najmä budúce fungovanie ÚRSO. Úrad by mal fungovať transparentnejšie, najmä smerom k Ministerstvu, ktoré sa vidí ako zástupca širokej verejnosti vo vzťahu k ÚRSO. Minister obvinil ÚRSO z ignorovania jeho pripomienok, čo okrem iného prispelo k chaosu okolo cien elektriny (alebo, ako spresnil pán Čupr z SSE-D, skôr ku chaosu okolo taríf). Príde k personálnemu oddeleniu

Regulačnej rady od ÚRSO (doterajší šéf ÚRSO Holjenčík kontroloval sám seba), ktorá pre také prípady (nereagovanie na pripomienky) bude využívaná ministerstvom ako odvolací orgán.

Na pretras sa dostala aj „elektrická daň“. Minister citoval príklad z Česka, kde spotrebitelia platia max. necelých 19 eur (v českej obdobe slovenskej TPS, teda tarify za prevádzkovanie systému, kde sú ukryté poplatky za obnoviteľné zdroje, či uhlie), zvyšok platí štát z rozpočtu. Ministerstvo hospodárstva by rado videlo taký model aj u nás (a s mottom „lepšie ako nič“ by takú možnosť podporoval aj INESS), pre Slovenský rozpočet by to znamenalo výdavok dodatočných 140 mil. eur, ale pre spotrebiteľov lacnejšie energie. Rezonovala však najmä zložka TPS za výrobu z domáceho uhlia. Minister opatrne pripustil, že si vie predstaviť aj skorší koniec podpory baniam, ak bude pripravený jasný plán zamestnanosti pre baníkov.

Pozitívom bol prísľub ministra komunikovať s dodávateľmi, ohľadom možnosti uvoľnenia tvorby obchodných podmienok (ktoré musia mať v súčasnosti všetci identické, čo značne sťažuje vytváranie nových produktov). Zaujímavá výmena názorov prebehla aj medzi zástupcom dodávateľov a distribútorom. Dodávatelia vyčítajú distribútorom nerovné postavenie a prenášanie zodpovednosti na ich plecia, keďže za fakturáciu sú zodpovední dodávatelia, ktorí si nemôžu dovoliť žiaden výpadok platieb distribútorovi, no výpadok platieb od klientov si musia riešiť sami. Pán Hudec takisto spomenul rozsiahlu kampaň českých distribučiek pred zmenou tarify politiky, ktorá podľa neho u nás chýbala. Pán Čupr oponoval, že s najviac dotknutými subjektami (obce a pod.) komunikovali pred zmenou intenzívne.

Pani Vašáková v mene Komisie zhodnotila pripravované zmeny v regulácii viac-menej pozitívne, no otázku nezávislosti regulátora si chce Komisia postrážiť. Cieľom Komisie je naďalej podporovať liberalizáciu cien, tvorbu inovatívnych produktov a zabezpečovanie oddeleného vlastníctva rôznych stupňov v energetike (prenos, distribúcia, výroba). V tejto súvislosti bude horúcou témou plán energetického holdingu, ktorý by chcel vytvoriť Minister hospodárstva tak, aby stál mimo sektor verejných financií a mohol si požičiavať na burze, resp. finančných trhoch. Ďakujeme všetkým účastníkom za podnetnú diskusiu, ako aj mediálnym partnerom Trend, Energie Portál, Energia.sk, Aktuality.sk a Energie pre vás, za podporu.

INT: Prečo zachovať hotovosť

Vo svete prebiehajú „preteky“ o to, ktoré národnej ekonomike sa podarí ako prvej stať sa bezhotovostnou. Že to nemusí byť vôbec dobrý nápad, a že hotovosť má v ekonomike významnú funkciu, píšeme treťom tohtoročnom čísle INESS na tému (INT) s názvom **Prečo zachovať hotovosť**.

Môžete si ho ako PDF stiahnuť na iness.sk v sekcii Publikácie.

7 dôvodov prečo zachovať hotovosť

Je bezhotovostná ekonomika skutočne
taká výhodná? Treba ju zavádzať násilu?

1. KONTROLA

Prenesením celého svojho finančného života do banky nad ním strácate plnú kontrolu. Banálny omyl exekútora - a padnete do existenčných problémov, bez ohľadu na váš príjem a rezervy.

2. NUTNOSŤ SPROSTREDKOVATEĽA

Z "rúčky do rúčky" zanikne, každá transakcia (okrem Bitcoinu) bude musieť prebehnúť cez sprostredkovateľa - banku, PayPal... Budete mu musieť dôverovať, že ju vykoná podľa pokynov.

3. FINANČNÉ KRÍZY

Peniaze v banke nikdy nemáte uložené, vždy jej ich len požičiavate. Bezhotovostná ekonomika vám nedáva možnosť vystúpiť z rizika kolapsu konkrétnej banky, či celého bankového systému.

4. SÚKROMIE

Budú vaše dáta v bezpečí pod zámok štátnych úradníkov? Použitie platobnej karty pri nákupe je ako vytiahnutie občianskeho preukazu.

5. MONETÁRNE EXPERIMENTY

Dnes sa pred záporným úrokom ubránime zašitím peňazí do matraca. V bezhotovostnej ekonomike nebude úniku.

6. DANE

V demokracii je zvýšenie daní politicky nepríjemný a nákladný krok. Zánikom hotovostnej ekonomiky je však možné akúkoľvek transakciu premeniť na predmet dane.

7. SOCIÁLNE A PSYCHOLOGICKÉ DOPADY

Hotovosť pomáha ľuďom lepšie plánovať svoje financie a menej sa zadlžovať. U detí rozvíja vnímanie peňazí prvotné matematické schopnosti. Hotovosť je jedným zo spojív sociálnej siete a prvým krokom k ekonomickej inklúzii.

Cena štátu v Košiciach

Róbert Chovanculiak z INESS prednášal 11. apríla 2017 študentom Technickej univerzity v Košiciach a následne žiakom z gymnázia Šrobárova.

Prednáška na Ekonomickej fakulte TUKE sa uskutočnila v rámci vyučovania predmetu Verejné financie a zúčastnilo sa jej približne 60 študentov.

Na gymnázium sa prednášky zúčastnilo asi 40 študentov tretieho a štvrtého ročníka.

Študenti sa na dvoch dvojhodinových prednáškach oboznámili s príjmami a výdavkami štátu, či s veľkosťou verejného dlhu a zistili, kam smeruje najviac peňazí. Rozoberali sa taktiež časté mýty spojené s financovaním dávok pre vylúčené skupiny obyvateľov.

Ekonomické reči 2: zdieľaná ekonomika vs. regulácie

29. marca 2017 sa v Zámockom pivovare v Bratislave konali už druhé Ekonomické reči.

Podujatia s názvom Koniec regulácií? Uber, Airbnb a ďalší sa zúčastnilo okolo 60 ľudí. S publikom diskutoval Róbert Chovanculiak z INESS, ktorý mal pripravené dva krátke vstupy venované fungovaniu zdieľanej ekonomiky vo všeobecnosti, a regulačnému

rámcu tohto odvetvia na Slovensku.

V publiku boli zástupcovia médií, študenti, politici, podnikatelia a iní, ktorých daná téma zaujala. Živá debata prebiehala najmä medzi zástancami klasických taxislužieb a fanúškami zdieľanej ekonomiky. O tom, čo by pomohlo dané služby liberalizovať a ako odstrániť bariéry vstupu do podnikania sa

diskutovalo aj po oficiálnej časti večera.

Ekonomické reči sú pravidelné diskusné večery, organizované INESS. Každý mesiac sa venujeme novej téme, pod taktovkou rôznych rečníkov. Vstup je voľný. Sledujte náš web a facebook pre informácie o ďalších podujatiach.

Cena štátu na Gymnázium A. Einsteina

22. marca 2017 prednášal Radovan Ďurana z INESS na Gymnázium Alberta Einsteina v Bratislave o Cene štátu.

Prednášky sa zúčastnilo asi 40 žiakov, ktorí sa dozvedeli viac o štruktúre verejnej správy a financiách v nej. Okrem iného zistili, odkiaľ štát berie peniaze a v akom objeme sa pohybuje štátny dlh.

V prípade, že máte záujem o prednášku Cena štátu pre žiakov na vašej škole, neváhajte nás kontaktovať mailom na monika.olejarova@iness.sk.

INESS na seminári o sociálnych službách

Radovan Ďurana vystúpil na seminári organizovanom Úniou miest Slovenska dňa 22.3.2017 v Bratislave.

Na seminári prezentoval zistenia z novej publikácie „Ako určiť cenu sociálnej služby“.

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Masový vrah Volkswagen

Viete čo je „emisné obviňovanie“? Ak produkuje emisie, ste zodpovedný za globálne otepľovanie a ďalšie negatívne efekty a keď sa diskusia rozbehne, tak sa ľahko premostí k zodpovednosti za smrť ľudí, minimálne v tisícových počtoch.

Najčerstvejším prípadom je Volkswagen. Podľa štúdie MIT podvádzanie pri emisných limitoch povedie k 1200 predčasným úmrtiam v Európe. Konkrétnejšie, že 1200 ľuďom sa skrátí život o 10 rokov. Znečistenie ovzdušia poškodzuje zdravie, o tom nemusíme diskutovať. O možnostiach vedy vyrátať z dvoch tak komplexných systémov, ako je ovzdušie a ľudské zdravie, presný počet mŕtvych, sa diskutovať dá. Ale nechajme aj to bokom. Problémom však je, že tvorba emisií je základným prejavom života a ľudskej činnosti. A tak sa dá ukázať prstom ukázať prakticky na čokoľvek.

Ak si čitateľ prečíta len titulok a nepoužije kritické uvažovanie, rýchlo dospeje k záveru, že spoločnosť VW sa vražednosťou približuje rote SS (v skutočnosti sa to týka 0,0002% obyvateľov Únie). S podobnými štúdiami je však jeden zásadný problém. Ak vám unikne kyanid z chemickej továrne, tak prostým spočítaním tiel ležiacich okolo sa dostanete k slušnému odhadu vzťahu príčina-následok. Problém je, že na rozdiel od kyanidu, spomínané autá priniesli ich užívateľom významný úžitok.

Treba odpovedať na dve otázky. Prvá - je VW niečím výnimočný? Predčasné úmrtia spôsobujú rovnako tak uhoľné elektrárne, ktoré v Nemecku vďaka rozhodnutiu zatvoriť jadrové elektrárne naďalej produkujú takmer polovicu vyrobenej elektriny. Alebo aktívne podvádzanie kamionistov, ktorí obchádzajú systém AdBlue. Natiahnutím tejto logiky „zodpovednosti za smrť“ by mal byť každý, kto sa ide miesto návštevy kina lyžovať, zodpovedný za predčasné úmrtia. Alebo vlastne je to naopak, produkuje výroba filmov viac emisií ako lyžiarske strediská? Jediným určujúcim bodom je tak (ne)legálnosť konania, kde VW ťahá za kratší koniec. Zodpovedá však legislatíva reálnemu podielu na emisiách, alebo skôr schopnosti jednotlivých sektorov vylobovať si lepšie alebo horšie podmienky a následnej rôzne veľkej motivácii podvádzat?

Druhá otázka, ktorú sa vždy každý ekonóm musí spýtať a ktorá v diskusií o 1200 úmrtiach chýba: Ako by vyzeral alternatívny svet? Zmenilo by sa správanie ľudí, ak by VW nepodvádzal a predával slabšie a drahšie autá spĺňajúce emisné limity? Možno by odložili svoju spotrebu v čase a po cestách by jazdilo menej poctivých Passatov a

Oktáviok, zato viac starších vozidiel s oveľa vyššími emisiami. Alebo by možno s dobrým pocitom nízkych emisií jazdili viac. Takéto scenáre sa v technicky komplikovaných, ale z pohľadu komplexnosti ľudského správania zjednodušujúcich prepočtoch, neobjavujú.

Je užitočné hovoriť o zdravotných vplyvoch znečistenia, ale treba si dať pozor na to, že akademické prepočty zvyknú vytrhávať kúsky reality do izolovaných modelov, a preto ich výsledky treba interpretovať veľmi obozretne.

ANTI MARKET

Ako vznikla zdieľaná ekonomika

Zdieľaná ekonomika dnes už zďaleka nie je iba o zdieľaní, ale aj o vymieňaní, spolupráci a prenájme. Výstižnejší názov by bola „párovacia ekonomika“.

Zdieľanie nie je nič nové. Ľudia aj v minulosti intenzívne zdieľali. Dôvody boli v zásade dva. Ľudia žili v menších komunitách s nižšou mierou anonymity než dnes a tak si mohli dovoliť dôverovať väčšiemu okruhu ľudí.

A ľudia boli vo všeobecnosti chudobnejší. Ak si každý môže dovoliť všetko, neexistuje veľký dôvod na zdieľanie. Ten prichádza predovšetkým v situáciách, keď je niečo vzácné a zároveň trvácne, a teda môže to využívať viac ľudí.

Prepojenie neznámych ľudí

Novinka, ktorú dnes zdieľaná ekonomika prináša, je rozšírenie zdieľania na veľkú, anonymnú skupinu ľudí, ktorí sa nielenže nikdy nemuseli stretnúť, oni ani nemusia byť z rovnakého kontinentu a nemusia hovoriť rovnakým jazykom.

Rovnako však netreba brať názov „zdieľaná“ ekonomika príliš úzko. Zdieľaná ekonomika dnes už zďaleka nie je iba o zdieľaní, ale aj o vymieňaní, spolupráci a prenájme. Výstižnejší názov by bola „párovacia ekonomika“.

Nie od slova páriť sa ale párovať niečo s niečím. V tomto prípade párovanie dopytu a ponuky cez internetovú platformu.

Zvyšovanie blahobytu

Takéto „párovacie“ majú ekonómovia veľmi radi. Má totiž jednu (pre niektorých) až zázračnú vlastnosť: zvyšuje blahobyt v spoločnosti aj bez toho, aby sa vyprodukovalo niečo nové.

Zdieľaná ekonomika umožňuje množstvo výmen, zdieľaní, prenájmov, spoluprác, ktoré by sa inak neuskutočnili. Tieto nové výmeny predstavujú hry s kladným súčtom, na konci ktorých obe strany získavajú.

Predstavte si, že žijete v modernom 30 poschodovom paneláku, kde vo výťahu nemáte šancu spoznať suseda a máte doma vŕtačku. Tú využijete v priemere asi 15 minút do roka. Zvyšný čas leží v skrini.

Vďaka zdieľanej ekonomike ju však môžete prenajať a vŕtačka sa tak dostane do rúk pre vás neznámeho suseda, ktorý práve potrebuje zavesiť nový obraz. Zdieľaná ekonomika spárovala vašu ponuku s dopytom vášho suseda. Uskutočnila sa výmena, ktorá by sa inak neuskutočnila.

Vo svete je viac blahobytu – vy ste si finančne prílepšili a sused má vŕtačku – a to i napriek tomu, že množstvo fyzických statkov ostalo rovnaké.

Aké boli prekážky?

Ak chceme pochopiť pridanú hodnotu zdieľanej ekonomiky, musíme sa opýtať: čo predtým bránilo tomu, aby sa vaša vŕtačka dostala do rúk vášmu susedovi, keď ju potrebuje? To „niečo“ nazývajú ekonómovia transakčné náklady.

Súto všetky náklady spojené s dohľadávaním, dohadovaním a dodržiavaním. Vŕtačka v skrini vám je nanič, keď nemáte tušenia, že váš sused akurát potrebuje vyvŕtať dieru. Rovnako váš sused sa nejako potrebuje dozvedieť, že niekde v okolí je dostupná nevyužívaná vŕtačka.

Platforma zdieľanej ekonomiky umožní týmto ľuďom ľahko sa o sebe dozvedieť – jednoduchým otvorením mobilnej aplikácie.

Taktiež sa potrebujete dohodnúť na tom ako dlho bude vŕtačka požičaná, za akú cenu a akých podmienok. Stretnúť sa, dohodnúť sa a spísať zmluvu môže byť otravné.

Na platforme zdieľanej ekonomiky to však zaberie pár klikov. A na záver si potrebujete byť istý, že ta druhá strana dodrží to, na čom ste sa dohodli. Aj keď je to váš sused, nemuseli ste sa s ním nikdy stretnúť a nevíete, čo je to za človeka.

Zdieľaná ekonomika toto rieši pomocou reputačných mechanizmov a spätného hodnotenia oboma stranami.

INESS Publikácie & Policy Notes

Ako určiť cenu sociálnej služby Publikácia, ktorá vznikla vďaka spolupráci s nadáciou Socia, sa zaoberá problematikou stanovenia nákladov sociálnych služieb a spôsobu ich financovania. Sociálne služby využíva viac ako 40 000 ľudí, pričom ďalšie tisíce sú v poradovniach. V publikácii upozorňujeme, že podstatné zmeny vo financovaní sociálnych služieb sú nevyhnutné pre zvýšenie ich kvality a prípravu na demografické zmeny v populácii.

Publikácia s názvom **Dôchodky v politickom ohrození** a podtitulom *Udržateľnosť prvého piliera* analyzuje fiškálnu udržateľnosť prvého piliera. Konštatujeme, že technicky je možné nastaviť I. pilier tak, aby bol financovateľný z odvodov aj pri razantnej zmene demografie krajiny.

Nezamestnanosť - systémový problém slovenského hospodárstva Autori sa zamerali na prekážky, ktorým čelia dlhodobo nezamestnaní uchádzači o prácu s nízkou kvalifikáciou.

Aj pomocou prieskumu sa autori snažili verifikovať, ktoré opatrenia na trhu práce predstavujú najväčšie prekážky v tvorbe nových pracovných miest pre tieto skupiny.

A prečo vlastne, pán minister, chcete zvyšovať dane? Slovensko v období 2007-2014 zaznamenalo najvyššie rasty príjmov aj výdavkov verejnej správy. Napriek tomu chuť po peňaženkách daňovníkov vládu neopúšťa. V publikácii prehľadne mapujeme vývoj verejných financií za poslednú dekádu a porovnávame ho s ostatnými európskymi štátmi.

Elektrická daň Táto publikácia s názvom Elektrická daň a podtitulom *Zásahy štátu ovplyvňujúce ceny elektriny na Slovensku* zavádza pojem pomyselné dane, ktorá vyčísľuje náklady verejných politík, ktoré sa prenášajú do účtov spotrebiteľov elektriny. Obsahuje rozbor koncových cien elektriny, ako aj sadu odporúčaní pre energetickú politiku.

Cieľom publikácie **Menej regulácie, viac reputácie** je ukázať verejnosti aj všetkým relevantným osobám, že v odvetviach zdieľanej ekonomiky nečelíme binárnej voľbe medzi verejnou a žiadnou reguláciou. Ale že existuje aj tretia možnosť – súkromná regulácia.

INESS Knihy

MARTIN ŠTEFUNKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popisala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline? Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii *Ekonómický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom*.

Kniha **Zlé peniaze** od autora **Juraja Karpiša** hľadá príčiny a opisuje priebeh krízy. Odpovedá na otázku, prečo sa ešte neskončila. Je písaná pre verejnosť s cieľom vysvetliť krízové ekonomické javy alternatívnym spôsobom. Súčasťou tohto sprievodcu krízou je popis dosahov krízy na životy bežných ľudí a príklady, ako sa s nimi možno vyrovnávať.

Kniha sa už krátko po vydaní stala bestsellerom. Môžete si ju zakúpiť cez stránku **zlepeniaze.eu**, prípadne vo vašom kníhkupectve.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Politický projekt euro má vážne problémy. Zdá sa, že Friedmanova kľatba sa začala naplňať. Bestseller nemeckého ekonóma Philippa Bagusa v slovenskom vydaní TRIM Broker a INESS.

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete zdarma stiahnuť na stránke iness.sk v sekcii Publikácie.

Knihy je možné zakúpiť osobne v kancelárii INESS (okrem e-knží) alebo na dobierku objednávkou cez [sekcii Knihy](http://iness.sk) na stránke iness.sk.